

Tekst 3

Megalomane types

(1) Het nieuwste Haagse plan inzake de universiteiten heeft tot merkwaardig weinig reacties geleid, vermoedelijk omdat na dertig jaar bezuinigen en hervormen de meeste universitaire docenten murw geslagen zijn. Nadat eerst het bedrijfsleven al een grote vinger in de pap had gekregen, door de wetenschap steeds meer van externe financiering afhankelijk te maken, mocht later de hele samenleving meebeslissen.

(2) Dit ging dan ook nog eens gepaard met een toenemende concentratiezucht op een paar aandachtsgebieden, waardoor de continuïteit in gevaar komt. Anders dan zoals gedacht door veel politici en managers, wier eigen inzichten en bestuurdersbestaan volstrekt uitwisselbaar zijn, is de vooruitgang van de wetenschap gebouwd op specialistische continuïteit: die bestaat immers uit een jarenlange cumulatie van kennis. Die laat zich wel snel kapotmaken, maar niet even uit het niets opnieuw creëren, mocht men hogerop een paar jaar later tot de ontdekking komen dat er plots toch behoefte blijkt te zijn aan een bepaalde tak van wetenschap die even eerder buiten die grote aandachtsgebieden was gevallen.

(3) Na de mode van de internationale topkwaliteit, waarbij elk dorps-mbo in een Cambridge¹⁾ aan het Katwijkse Diep moest veranderen en waartoe zelfs in sommige bestuurskamers het Nederlands voor steenkolenengels²⁾ werd ingewisseld, heeft nu de volgende onzinnige mode het bestuurlijk denken over onderwijs en weten-

schap in haar greep: de valorisatie³⁾.

(4) Er zijn universiteiten waar promovendi nu al door het management verplicht zijn om in hun proefschrift een hoofdstuk op te nemen waarin ze antwoord moeten geven op de vraag: "In welke concrete producten, diensten, processen, activiteiten of bedrijvigheid worden je onderzoeksresultaten vertaald en vormgegeven? Wat is de planning, zijn er eventuele risico's, wat zijn de marktkansen en wat zijn de kosten?"

(5) Daar sta je dan, als aankomend internationaal expert op écht Cambridge-niveau in de arabistiek of de Franse Revolutie. Inderdaad: vanouds worden vooral de geesteswetenschappen slachtoffer, wier 'nut' stelselmatig wordt onderschat, zoals de volstrekt eenzijdige oriëntatie bij het befaamde topsectorenbeleid al illustreert: allemaal op het terrein van de exacte wetenschap, omdat die met een direct verdienmodel wordt geassocieerd. Totdat blijkt dat al die platvloerse handelaren in kennis tijdens handelsmissies de mist ingaan omdat men in hun kring niets van de Arabische wereld of Frankrijk begrijpt. De morele corrumpering waar dit toe leidt, is evident: steeds vaker worden op hooglerarsposten niet de beste wetenschappers benoemd, maar degenen die het beste geld kunnen binnenhalen. Dat laatste staat soms letterlijk in de advertenties. Vandaar de populariteit van bijzonder hoogleraren: deze worden van buitenaf betaald.

(6) Een van de kernoorzaken van het

85 probleem is dat de universiteits-
besturen, die veel van die vernieu-
wingen omarmen omdat die daad-
kracht suggereren, niets te maken
hebben met de universitaire gemeen-
90 schap van wetenschappers,
docenten en studenten. Zij treden in
Den Haag weliswaar op als haar
vertegenwoordigers, maar zijn er
volledig van losgezongen. Sinds de
95 medezeggenschap van het weten-
schappelijk personeel twintig jaar
geleden is afgeschaft, zijn universi-
teiten veranderd in commerciële
bedrijven waarvan het management
100 zijn eigen nieuwe leden kiest. Veel
voormalige politici en afgedankte
bewindslieden, tijdelijk op zoek naar
een goedbetaalde baan, zijn in de
bestuursgebouwen neergestreken en
105 fungeren daar als echoput voor alles
wat op het ministerie wordt
uitgedacht.

(7) Om hun baan voor hen interes-
sant genoeg te maken, zijn drie
110 dingen nodig. Ten eerste een idioot
hoog salaris omdat, zoals een
universiteitsbestuurder het al in de
jaren negentig formuleerde nadat hij
zichzelf een opslag van dertig
115 procent had gegeven, het hunne een
lachertje was in de kringen waarin zij
verkeerden – die van Schiphol-
directeuren. Ten tweede
schaalvergroting door fusies, omdat
120 het hebben van veel werknemers dit
salaris moet legitimeren: vandaar
ideeën over een mega-Randstad-
universiteit. En ten derde: grootse
bouwplannen die daarvoor dan nodig
125 heten te zijn.

*naar: Thomas von der Dunk
uit: de Volkskrant, 8 december 2014*

Thomas von der Dunk (1961) is cultuurhistoricus en publicist.

(8) Terwijl in Amsterdam de Letteren-
faculteit zeven miljoen op personeel
moet bezuinigen en daarmee volledig
wordt ontwricht, is er wel geld voor
130 dezelfde faculteit voor verhuis- en
bouwplannen waar geen weten-
schapper om heeft gevraagd, maar
waarvan de kosten in de praktijk een
miljard zullen gaan belopen. Het door
135 intellectuele luchtfietserij bezeten
college van bestuur houdt zich te
midden van zijn pr-hoogglansfolders
op zulke momenten uiteraard
steevast voor de wetenschappers
140 zelf onbereikbaar, in de wetenschap
dat als het zich in hun midden zou
begeven, het meedogenloos aan
stukken zou worden gescheurd.

(9) Wil de universitaire gemeenschap
145 weer enig vertrouwen krijgen in de
politiek, dan zijn twee zaken nodig:
dat zij zelf weer invloed krijgt op wie
haar bestuurt en dat het besturen
onaantrekkelijk wordt voor alle
150 megalomane types die eigenlijk liever
Schipholdirecteur waren geworden
en het nu helaas met een universiteit
moeten doen. De salarissen tot de
balkenendenorm⁴⁾ verlagen is
155 daartoe onvoldoende. Ik zou zeggen:
breng ze tot een derde daarvan
terug, dan wordt de universiteit voor
hen pas echt oninteressant. Alleen
zo kan ze worden verlost van de
160 spreuwenplaag van bestuurders die
over de ruggen van de professionals
iets groots en internationaals willen
doen. Tienduizenden echte
academici zullen de minister die dát
165 aandurft, eeuwig dankbaar zijn.

- noot 1 De Universiteit van Cambridge in de Engelse stad Cambridge is een van de oudste en bekendste universiteiten in het Verenigd Koninkrijk.
- noot 2 Steenkolenengels is een spottende benaming voor zeer slecht geschreven of gesproken Engels.
- noot 3 Valorisatie is het benutten van wetenschappelijke kennis in de praktijk.
- noot 4 De balkenendenorm is een vrijwillig te aanvaarden norm uit 2006 die aangeeft dat openbare bestuurders in Nederland niet meer zouden mogen verdienen dan 130 procent van een ministersalaris.

De teksten die voor dit examen gebruikt zijn, zijn bewerkt om ze geschikt te maken voor het examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen van de auteur(s). Wie kennis wil nemen van de oorspronkelijke tekst(en), raadplege de vermelde bronnen. Het College voor Toetsen en Examens is verantwoordelijk voor vorm en inhoud van dit examen.

Tekst 3 Megalomane types

“Het nieuwste Haagse plan inzake de universiteiten heeft tot merkwaardig weinig reacties geleid (...)”. (regels 1-3)

- 1p **33** In welke alinea wordt het “nieuwste Haagse plan” voor het eerst benoemd?
- A In alinea 1
 - B In alinea 2
 - C In alinea 3
 - D In alinea 4

Tekst 3 kan in achtereenvolgens vier delen worden onderverdeeld:

Deel 1 Introductie nieuw plan

Deel 2 Ongewenste consequenties nieuw plan

Deel 3 Achtergronden nieuw plan

Deel 4 Advies naar aanleiding van nieuw plan

- 1p **34** Bij welke alinea begint deel 3 ‘Achtergronden nieuw plan’?

- 3p **35** Citeer vier woorden of woordgroepen uit alinea 3 die als spottend kunnen worden getypeerd.

- 2p **36** Wat zijn volgens tekst 3 de twee belangrijkste nadelen van de nieuwe maatregel, gelet op alinea 5?
Geef geen voorbeelden.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 35 woorden.

In tekst 3 wordt een keten van oorzaken besproken die ten grondslag liggen aan het probleem dat in de tekst centraal staat.

- 1p **37** Wat is volgens alinea 6 het eerste element geweest in deze keten?
Gebruik voor je antwoord niet meer dan 15 woorden.

“(...) en fungeren daar als echoput voor alles wat op het ministerie wordt uitgedacht.” (regels 104-107)

- 2p **38** Leg uit wat de universiteitsbesturen in de vorm van bovenstaande analogie wordt verweten.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 25 woorden.

- 2p 39 Wat is de hoofdgedachte van tekst 3?
- A Doordat de hele samenleving mag meebeslissen over het maatschappelijk nut van universitaire opleidingen, is de kwaliteit van de bètawetenschappen achteruit gehold.
 - B Doordat Haagse politici telkens nieuwe plannen bedenken, heeft men in de universitaire wereld op eigen houtje allerlei megalomane ideeën verwezenlijkt.
 - C Doordat universitaire docenten nauwelijks hebben gereageerd op de nieuwste Haagse plannen, zijn universiteiten veranderd in commerciële bedrijven.
 - D Doordat universiteitsbestuurders meer geïnteresseerd zijn in geld verdienen dan in wetenschap, stellen ze eisen die het wetenschappelijke bedrijf ten gronde richten.

De titel van tekst 3 is "Megalomane types".

- 2p 40 Noem drie elementen waaruit volgens de tekst het 'megalomane' van deze 'types' blijkt?